

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 5, Issue 4, December 2017, p. 724-737

Received	Reviewed	Published	Doi Number
23.11.2017	06.12.2017	25.12.2017	10.18298/ijlet.2330

The Sky Was Blue Yesterday, It's Still Blue Today, As Well
Turkish, The Language of Science and Education

*Mustafa ÇAKIR*¹

ABSTRACT

In contemporary western countries, scientific report were published in Latin previously, but later on the scientist started to produce in their national languages. In Turkey, we avoid using Turkish al a language of science, disfavor it, oppose the idea of creating new terms, and take stand against instruction in the mother tongue, but still claim that we do science in this way. Teaching foreign languages, teaching a subject in a foreign language, and publishing a scientific report in a foreign language are all different matters. Therefore, widespread use of a given language never necessitates setting Turkish aside. We should pay attention to our mother tongue, make effort to teach it, and especially the unnecessary efforts to teach through a foreign language instead of overcoming in adequacies in teaching foreign languages. We should give up the baseless opinion that Turkish is not a language of science; we should see the fact that it isn't Turkish, which is insufficient, but those who avoid using it themselves. We give our academicians, scientists higher points in their academic promotions, reward them in this way for their publications of their reports written in a foreign language in internationally well-known journals, but we consider publications in Turkish inferior. Every responsible scientist living in this country must use the scientific knowledge he produces primarily for the prosperity of this nation and country. He must be a careful and attentive researcher who uses not only every single statement or phase but also every single letter mindfully. In addition, he must be a good citizen, a patriot who loves Anatolian territories, Turkish flag, conventions, and traditions.

Key Words: Language of science, publication in foreign languages, Turkish as language of science.

Gök Kubbenin Rengi Dün De Maviydi Bugün De
Bilim ve Öğretim Dili Türkçe

ÖZET

Çağdaş batı bilim dilleri Latince üzerine kurulmuş; bilim insanları zamanla kendi ulusal dillerinde üretim yapmışlardır. Türkçenin bilim dili olarak kullanılması bir yana, onu hor görerek, anadilinde öğretimin karşısında olan, Türkçe terim üretmenin gereksizliğini savunan ve bu şekilde bilim ürettiğini söyleyenler görülüyor. Yabancı dil öğretmek başka, bir konuyu yabancı dilde öğretmeye çalışmak, üretilen bilimsel bilgiyi bir yabancı dilde yayımlamak daha başka konulardır. Dolayısı ile bir başka dilin yaygın kullanılması, bizim Türkçeden vaz geçmemizi gerektirmez. Anadilimize özen göstermeli; onu gelecek kuşaklara öğretmek, kültürümüzü aktarmak için özen göstermeli, çaba harcamalıyız. Hele ülkenin yabancı dil öğretimi konusundaki yetersizlikleri aşmak için, Türkçeyi bırakıp bir yabancı dilde öğretim yapma konusundaki gereksiz çabaları terk etmeliyiz. Türkçenin bilim dili olmadığı gibi mesnetsiz bir görüşü terk etmeli; eksikliğin Türkçede değil, onu kullanamayanlarda olduğu görülmelidir. Akademisyenlerimize, bilim insanlarımıza akademik yükseltilmelerde kendi ana dili dışında ve dünyada tanınmış dergilerde, yabancı dilde yayımladığı makalelere Türkçeye göre daha yüksek puan vererek ödüllendiriyor; Türkçe yayınlara ikinci sınıf çalışma muamelesi yapıyoruz. Bu topraklarda yaşayan sorumluluk sahibi her bilim insanı ürettiği bilimsel bilgiyi önce ülkesi ve milletin refahı için kullanacak, onun yayılması için yazdığı her cümleyi değil, her kelimeyi değil, her harfi düşünerek kullanan dikkatli ve özenli bir araştırmacı olmanın yanı sıra, iyi bir vatandaş, vatanını çok seven bir yurttaş, Anadolu topraklarına ve Türk bayrağı ile Türk örf ve töresine hayran gerçek bir vatansever olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bilim dili, yabancı dilde öğretim, bilim dili Türkçe, yabancı dilde yayın.

¹ Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, mcakir@anadolu.edu.tr.

1. Giriş

Türk dili yüzlerce yıl süren bir gelişim süreci göstermiş, Türkler bir yandan türlü coğrafyalara egemen olup devletler kurarken, öte yandan bilimsel bilgi ve düşünce üretmeye devam etmiş; çevresindeki değerlerin geliştirilmesine katkı sağladığı gibi ve bunları kullanmakta da bir sakınca görmemiştir. Yaptığı her üretimde insanlığı bir adım daha öne taşımaya çalışmış, nice gelişmelere öncülük etmiştir. Milletimizin düşünen, sorgulayan, araştıran, merakının peşinden giden yapısı, onu insanlık tarihinin önemli bir parçası haline getirmiştir. Tarih boyunca konuşulan dil her daim Türkçe olmuştur (Bkz.: Korkmaz 2010). Türkçe, bu özelliği ile yeryüzündeki ana dillerden biridir.

Tarihin her döneminde Türkçe kullanan ecdadımız; duygu ve düşüncelerini, eylemlerini karşılayan sözcükleri Kök-Türk Alfabesinden başlamak üzere dönem dönem değişik alfabeler kullanarak yazıya aktarmışlardır (Bkz.: Tongul 2004). Konuyu Türkiye Türkçesi açısından ele alırsak, ilk belirtileri Köktürk Devleti içindeki Oğuz boylarının lehçesine kadar uzandığı düşünülmekle beraber, eldeki belge ve veriler Anadolu'da Oğuzcaya dayalı bir yazı dilinin on üçüncü yüzyılın ikinci yarısında gerçekleştiğini göstermektedir. Bu yazı dili, on üçüncü ve on beşinci yüzyıllar arasında Eski Anadolu Türkçesi veya Eski Türkiye Türkçesi, on altı ve on dokuzuncu yüzyıllar arasında Osmanlı Türkçesi, 1910'lu yıllardan günümüze kadar olan dönemi de Türkiye Türkçesi olarak adlandırılmaktadır (Korkmaz 2001, 99).

Geçmişte, "Türkçe için bir şeyler yapalım!" veya "Dilimiz elden gidiyor!" diye yola çıkan bilim insanları, Türkçe gönüllüleri zamanla ne yapmaları gerektiğini hatırlayamaz hale geldiler. Yazılıp çizilenler, 'insanlığın ortak belleği' diye adlandırabileceğimiz toplumsal bellekte iz bırakarak geçmişe karıştı.

Bugün de geçmişin mirası hoyratça kullanılmakta bir sakınca görülüyor. İnsanlar günlük hayatını 300-350 kelime ile sürdürürken, yabancı dile hayran oluyor; Türkçenin yetersizliğinden şikâyet ediyorlar; Türkçenin yerine bir başka dili kullanmakta sakınca görmüyorlar; hatta kimi Türkçe kelimeleri *vişne-whishme*, *balkon-balcon*, *efendi-efendy*, *lokum-loqqum* gibi pek çok kelimeyi yabancı kelimelerdeki gibi yazıyorlar. Türkçe bu şekilde kirletilirken (Bkz.: Çakır 1994), ne olduğu anlaşılamayan uyduruk bir dilde hazırlanan işyeri tabelaları da ruhsatlandırılabilir. Bu süreçte yapılan türlü tartışmalarda da kendilerine "aydın" diyenler, karşıt görüşü savunanları kimi ötekileştirici sıfatlarla etiketleyip itibarsızlaştırmaya çalışmakta sakınca görmüyorlar. Bu ahvalde birine "Türkçe biliyor musun?" diye sorunca, "Zaten Türküm!" cevabı veriliyor. Hâlbuki Türkçe "zaten" bilinmez; anadili özen ister; öğrenilmek ister. Ancak bizim aydınlarımız, bu topraklardan doğan kültüre sahip çıkmak yerine, onu bazen Yunan kültürü ile bazen de Arap kültürü veya günümüz Batı kültürü ile ilişkilendirmeyi marifet sayıyorlar. Oysa bir İlyada ve Odysea Yunanun değil, o hikâyeler Anadolu mitolojisidir diyebilseler, kültür hayatımızda çok şey değişecek. Bu öyküleri Azra Erhat'ın yaptığı çevirilerden okuyunca, Yaşar Kemal'in Çukurova Türkmen hayatını nakış işler gibi, inceden inceye anlatan İnce Memed'inden daha az Anadolu'lu olmadığı görülecektir. Hal böyle olsa, gelecek kuşaklar da Batı ile doğunun sentezini yapan yazarlarımızı örneğin Ahmet Hamdi Tanpınar, Halide Edip Adıvar, Bilge Karasu gibilerini daha çok arayacak, daha bir merakla okuyup anlayacak; bu ülkenin dilini, kültürünü ve onun alt kültürlerini yakinen öğrenme fırsatı bulacaktır.

Somutlaştırmak için şöyle de diyebiliriz: Anadolu'nun belleğinden silinmek, ortadan kaldırılmak istenen her kaydın kendine özgü bir kopyası vardır; her aşk öyküsünün ve bura adı geçen bütün âşık ile maşukun imgeleri, o bellekte rengini kaybetmeden hep saklanmaya devam edecektir. Tıpkı Ezo Gelin gibi veya tıpkı Divanü Lugati't-Türk, Kutadgu Bilig veya Atebetü'l Hakayık gibi. Ahmet Cemal (2016, url)'in deyişi ile "Bugünün olup bitenleri 'nasılsa günün birinde unutulur, önemli olan her zaman sonuçlardır; günü, gönlümüzce gün edelim" yanılmasıyla günü, zamanın akışına bırakmak, dahası kimi zaman olup bitenlerin doğru tarihi hiçbir zaman yazılamasın diye kanıtları, izleri, ipuçlarını ortadan kaldırmak, daha doğrusu kaldırdığını sanmak, kesinlikle boşunadır." Onlar er veya geç bir gün ortaya çıkacaktır.

Bu çalışmada tam da bu bağlamda Türk aydınının içine düşürüldüğü yanılısma üzerinden yola çıkılarak, bilim dili üzerinde durulacak, bilim insanının sorumlulukları, Türkçenin bilim ve öğretim dili olarak nasıl ve ne acımasızca dışlanmaya çalışıldığı anlatılmaya çalışılacaktır.

2. Bilim Dili

Düşünceyi yaratan ve ileri götüren dil olduğuna göre, büyük düşünce yapılarının kurulabilmesini de o sağlar (Işık 2004, 93). Teknolojik ürünler ve bilimsel buluşlarla ortaya çıkan; durum, varlık, nesne vb. gibi yenilikler terim üretme -adlandırma- gereksinimini doğurmuştur (Yumru 2010, 11). Nesnelere ad verme, bunlar arasında ilişki kurma ve sonunda soyutlamalar sonunda kavramlar oluşturulmuştur (Işık 2004, 93). Görüldüğü üzere, insanların, ulusların kendilerini gerçekleştirdikleri, tüm olup bitenleri anlamlandırdıkları, yeniden oluşturdukları bu evrene dil diyoruz. İnsanlar dilleri neyse kendileri de o kadardır. Yahut, Humboldt (Ferron 2009, 50)'un deyişi ile insanlar dilleri kadardır; bir milletin ruhunu, hatta görünüşünü etkiler. Bilimsel alanda da bu kendini bu şekilde yansıtmaktadır. Bilim dili de halkın günlük hayatının içinden evrilir; günlük konuşma diline göre daha soyut bir yapıda olup, ortalama eğitim düzeyinin üzerindeki kişiler tarafından kullanılır. Korkmaz (2001'den aktaran Yumru 2010, 11), bilim dilini bir dilin genel kültür dilinden az çok ayrılan, çeşitli bilim dallarının, teknik ve sanat alanlarının gerekli kıldığı söz varlığını, üslup ve anlatım özelliklerini ve terim ihtiyacını karşılayabilen bir dil" olarak tanımlar. Bilim dili ona göre, kültür dili ve terimlerin oluşturduğu özel bir dildir. Vargelen (2012, 89) ise bir dilin bilim dili olmasını çok önemli görmekte ve "bir ülkenin ulusal dili, bilim dili olma konusunda yetersiz kalıyor ve bilim dili olarak yabancı bir dil kullanılıyorsa, o ülkede bağımsız ve yaratıcı çalışmalar yapılmasını bekleyemeyiz" demektedir (Vargelen 2012, 89).

Türkler daha 11. yüzyılda (1072-174) dilin önemini kavramış, Karahanlı döneminde Türk dilini Araplara öğretmek üzere Kaşgarlı Mahmud bin Hüseyin bin Muhammed tarafından sözlük ve dilbilgisi kitabı yazılmıştır. Türkçenin bilinen ilk sözlüğü Divanü Lugati't-Türk (asıl adı: haza kitabı divani lugati't-Türk) olarak kabul edilen bu çalışma Kutadgu Bilig'ten sonra bize kalan ikinci önemli eserdir². Kaşgarlı Mahmud, bu eser ile Türkçenin İslamiyet'ten dolayı Türklerin bulunduğu coğrafyada önem kazanmış olan Arapçadan geri kalmadığını göstermeye çalışmış; sözlüğünde yer verdiği lehçeler arasındaki farklılıklar, şairler, atasözleri ve deyimlerle bu amacını gerçekleştirmiştir.

² Yusuf Has Hacib tarafından Karahanlı Türkçesi ile yazılan Kutadgu Bilig'in bilinen üç nüshası vardır. Bunlardan bulunan ilk nüsha Viyana (Herat) nüshasıdır (Diğer ikisi 1896 Mısır ve 1914 Fergana nüshalarıdır). 1439 yılında Herat'ta Uygur yazısıyla kopyalanmış olan bu nüshayı Avusturyalı orientalist (doğu bilgini) Joseph von Hammer-Purgstall, 18. yüzyılın sonuna doğru bir sahaftan satın alarak Viyana'ya götürmüştür; Viyana Saray Kitaplığı'na vermiştir. Hammer-Purgstall 1825'te yazdığı bir makale ile de bilim dünyasına tanıtmıştır. (s. 64.)

Karamanoğlu Mehmet Bey, 15 Mayıs 1277'de Konya'yı aldığı zaman; Türkçe'yi; "Bu günden sonra, divan ü dergâh ü bârgâhda, meclisde ve meydanda Türkçe'den gayri dil kullanılmayacaktır" fermanı ile devlet dili-bilim dili haline getirmiştir (Güzel 2010, XLVIII).

Her dilin bilim dili olamayacağı yolunda yanlış bir kanı vardır. Bunun altında Batı uygarlığının bilim dilinin Latince olması ve Yunan bilim dili üzerine kurulmasıdır. Bugünkü çağdaş batı bilim dilleri de Latin bilim dili üzerine kurulmuştur. Batıların Yunanlılara duydukları yakınlığın altında onları kendi uygarlıklarının kökü olarak görmeleri yatmaktadır. Doğu uygarlığının bilim dili Arapça da Yunan bilim dilinin etkisi altında gelişmiştir.

Türkçe terim üretme yeteneği en yüksek olan dillerden olması itibarı ile de bilim dili olmaya çok yatkın bir yapıya sahiptir ve pek bilinmese de terim açısından oldukça zengindir. İngilizce veya bir başka dilin yaygın kullanılması, bizim Türkçeden vaz geçmemizi gerektirmez. Bu noktada bilim insanının sorumluluğu devreye girmektedir.

3. Bilim İnsanı Sorumluluğu

Bugün, üniversitelerimizde akademik unvanları ile var olmak, her aşamada varlığı ve birikimleriyle unvanlarının içini doldurmayı yeğlemek yerine, âlemin gözünü boyamak, kendilerini âlemin üstünde göstermek için Türklüğü ve Türkçeyi hor görerek yazı yazan, anadilinde öğretimin karşısında olan, Türkçe terim üretmenin gereksizliğini savunan ve bilim ürettiğini söyleyenleri görüyoruz (Yumru 2010, 16). Hâlbuki Türkiye'nin diğer alanlarda olduğu gibi dil ve terim sorunlarının çözümü için de bize mankurtlar³ değil, Atatürk gibi bozkurtlar⁴ gerek. Çünkü Türk kimliğinin ve ulusal birliğin korunması, ancak dilin korunması ile mümkündür (Demirsoy 2015, 1).

Kavcar (2008)'ın dediği gibi; hiçbir kurum, kurum çalışanlarının kalitesinden daha fazla bir ürün veremez. Yabancı dil öğretmek başka, bir konuyu yabancı dilde öğretmeye çalışmak, bilimsel bilgiyi bir yabancı dilde üretmek daha başka olgulardır (Çakır 2009a, 270). Yurt dışındakiler verdiği eğitimden istedik sonuçları alabiliyorsa, bizde verilen eğitimle toplumsal beklentiler neden karşılanamıyor? Bu sorunun cevabı her halde "bizim çocukların daha az zeki olduğu" şeklinde olmamalıdır. Sorunun çözümü için bizim eğitimde aksayan yönleri masaya yatırmak ve radikal olarak çözmeye çalışmak gerekir.

Üniversitelerin kendi iç yazışmalarında dahi önerilen projelerin alanyazın taramalarının yabancı dilde ve tercihan İngilizce istendiğini görmek nerdeyse kimseyi şaşırtmıyor. İnsanlığa yararlı olma amacı, dilini ihmal etmeyi gerektirmez. Yumru (2010, 14)'nın yaptığı saptamaya göre, "Eğitilmiş olmasına rağmen dil bilincinden uzak bireyler buldukları konularda tıkanmaya neden olmaktadır" ve yaşanan sıkıntılar, aksaklıklar düşünüldüğünde bu durumun para ve zaman kaybına neden olduğu görülür.

Bu bağlamda 1969'da Hacettepe Üniversitesi'ne alınacak 'makine' için ihale şartnamesine 'bilgisayar' yazdıran, bu üniversitenin Bilgi İşlem Merkezinin kurucu müdürü, Elektronik Yüksek Mühendisi **Aydın Köksal**'ı ve onun yaktığı ışıkla dilimize yeni terimleri kazandıran 54 kişilik kurucu kadroyu

³ Mankurt, Kubbealtı Lügatına göre; "içinde bulunduğu topluma ve millî kimliğe yabancılaşan" anlamındadır.

⁴ Bozkurt, Türk Milleti'nin yeniden tarih sahnesine çıkışıyla ilgili Kök-Türk destanı ile ilişkilendirilmiş, "yol gösterici" anlamında kullanılmıştır.

minnet ve şükranla anıyorum. Onun ısrarlı tutumu sayesinde bugün kullandığımız ve hiç de yadırgamadığımız bilgisayar, bilgi işlem, donanım, bellek, yazılım, komut, imleç gibi artık Türkçeye yerleşmiş sözcüklerin olduğu 2500 terim geliştirildi. O halde, Türkçenin bilim olması konusundaki tartışmalar yersizdir ve Ülker (2003)'in yaptığı tespit bu görüşü çürütmeye yetmektedir (aktaran Yumru 2010, 16):

Türk Dil Kurumunun terim sözlükleri kırklı yıllarda basılmaya başlanmıştır 1963-1983 yılları arasında çok sayıda terim sözlüğü yayımlanmıştır. Bu sözlüklerin Türkçe terim varlığı 80.000'e yakındır. Dolayısıyla dilimiz artık bir bilim dili olmuştur. Ne var ki bu bilim dili oluşturmakta gösterilen başarı yaygınlaştırmakta gösterilmemiş, özellikle fen bilimlerinde Türkçe terimler yükseköğretimden büyük ölçüde dışlanmıştır. Bilimler her ulusun kendi dilinde yapılmalıdır. Nitelikli çalışmalar elbette okuyucusunu bulacaktır.

4. Yabancı Dil Öğretimi ve Türkçe

Türkiye'de yabancı dil öğretimi konusunda başarılı olduğumuzu söylemek, yapılan bilimsel araştırma sonuçları ile çelişmektedir (Bkz. British Council 2015). Bir yabancı dili en iyi kendi anadilinizi bildiğiniz kadar bilebilirsiniz. Türkiye'de anadili öğretiminden istedik sonuçların alınmadığı, ÖSYM tarafından yapılan Yükseköğretime Geçiş Sınavı'nda (YGS) sınavlarının sonuçlarında da açık seçik ortaya koyulmaktadır⁵.

UNESCO raporlarına göre, Türkçe dünya dilleri arasında beşinci sırada yer almaktadır. Yeryüzünde on iki milyon kilometre kare alanda konuşulmaktadır (Gökçora 2004, url). Ludwig Wittgenstein "Dilimin sınırları, dünyamın sınırlarını belirler" (Aksan 1998, 46) derken, biz bu ilkeye ne kadar uygun bir yapıya sahibiz? Dünya dilden ve onunla iç içe olan düşüncelerimizden öte bir dünya değildir aslında. "Dil gelişmeyince düşüncenin gelişmesi de durur. Dünyayla bağlantı kuran dilin gelişmesi engellenmişse, bir ulusun düşünmeye dayanan felsefe alanında, dolayısı ile bilim alanında başarı ortaya koyamayacağı da açıktır" (Akarsu 2001, 22). O halde anadilimize özen göstermeli; onu gelecek kuşaklara öğretmek için özen ve çaba göstermeliyiz. Dile özen göstermek Ahmet Cemal (2016)'ın benzetmesi ile şudur; "Eğer kapıcınıza yazdığınız bir not ile çok yüksek bir makama yazdığınız not arasında özen bakımından fark gözetmiyorsanız, siz dile özen gösteriyorsunuz demektir". Konfüçyüs, "Bir kültürde çöküş önce dilde çöküşle başlar" diyordu.

Biz Türk'üz, dilimiz Türkçedir. Türklüğümüze sadık kalmakla Türkçemizi kendisine sarılan sarmaşıklardan kurtarmaya gayret etmekle günaha girmeyiz. Ludwig Wittgenstein'in deyişi ile "Temellendirilmiş inanın temelinde, temellendirilmemiş inanış yatar." Yani önce bizim, üniversitelilerin Türkçenin bilim dili olduğuna inanmamız ve buna göre tutum belirlememiz gerekiyor.

5. Yabancı Dilde Öğretim ve Hazırlık Sınıfı Uygulaması

Bir ülkenin toplum hayatı, o ülkedeki eğitimin sonuçlarını yansıtan bir ayna gibi değerlendirilmekte; aynada görülen resme göre hüküm verilmektedir (Çakır 2015). Arzu edilen görüntü elde

⁵ 2017 YGS sınavında Türkçe testinde toplam 40 soru soruldu. ÖSYM'nin yaptığı açıklamaya göre sınava 927.319 aday katıldı ve doğru ortalaması 17,318; SS 9,117. Yazım-noktalama dâhil olmak üzere 9 dil bilgisi sorusuna karşın, 32 anlam sorusu yöneltildi.

edilemiyorsa, bireylerin günlük hayatlarındaki sorunlar, önerilen modellerle çözülemiyorsa, sistemin gözden geçirilmesi gerekmektedir (Bkz. Tekişik 1995). Biz sistemi gözden geçirmek yerine, adeta daha da karmaşık hale getirmek için çalışıyoruz. Türkiye’deki ortalama algı hem yabancı dil öğretme konusunda hem de anadili öğretiminde yetersizliklerimiz olduğu yönündedir ve bu sarmaldan çıkmanın çaresi, yabancı dilde öğretim olarak görülmektedir.

Ülkenin geleceğinin emanet edileceği çeşitli mesleklerden insan gücü yetiştirmek yerine, ilköğretimden liseye ve liseden üniversiteye geçiş sınavlarıyla “gençlerimizi elemek esasına bağlı çıkmaz ve uzağı görmeyen bir eğitim düzeni” (Gökçora 2006, url) içinde de bu iki alanla ilgili temel becerilerin kazandırılması çoğu defa gerçekçi hedefler olarak görülmemelidir. Bu sistem içinde yabancı dil derslerinde yabancı dil hakkında malumat aktarmaktan ileri bir etkinlik gerçekleştiremeyen yabancı dil öğretmeni; cümlelerin öğelerini hemen her eğitim basamağında farklı terminoloji ile anlatan, ama bir dilekçe yazmasını öğretemeyen anadili öğretmenleri yetiştiriyoruz. Bu öğretmenler de ortaokullarda ve liselerde daha üst eğitim kurumlarının giriş sınavlarına hazırlık amacı ile test çözülen ve dönem sonunda da okul yönetiminin direktifleri ile en yüksek not ile geçilen bir oyalanma saati olarak yer alıyor. Bu anlayış değişmediği için MEB tarafından sık sık yenilenen müfredatlar da soruna ilaç olmuyor. Buna öğretmen eğitimindeki yetersizliklerimiz de ilave olunca, sorun daha da karmaşık, içinden çıkılmaz bir hal alıyor (Çakır 2009a, 47).

Yabancı dil öğretimindeki toplumsal beklentilerin karşılanamaması nedeniyle çocuklara neredeyse ana sınıftan itibaren yabancı dil dersi vermeye çalışıyor; çocukların anadili gelişimine paralel, yapay bir yabancı dil öğretimi etkinliği gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Bu etkinliklerde kullanılan öğretim materyallerinin önemli bir kısmı da okullara denetimsiz bir şekilde, içerik analizleri yapılmadan giriyor. Bu da çocukların beyinlerinde kültürel değerlerle ilgili soruların oluşmasına neden oluyor. Öte yandan yabancı dil öğretmekle görevli öğretim elemanlarının yeterlilikleri de ayrı bir araştırma konusu olmakla birlikte, öğretmenlerin önemli bir kısmı derste yabancı dil öğretmek yerine, öğrencinin pratikte işine yaramayacak olan yabancı dil ile ilgili bilgi, malumat aktarıyor.

Türkiye’nin dil öğretimi ile ilgili olarak aşması gereken başlıca iki sorunu vardır. Bunlar; Anadili öğretimi ve yabancı dil öğretimi. Üniversite düzeyine kadar çözülemeyen bu iki sorun, üniversitelerde yasa ile koyulan (2547/5, Değişik: 29/5/1991 - 3747/1 md.6) YÖK zorunlu dersler ile çözülmeye çalışılıyor. Üniversite, Türkçenin ve Türk tarihinin öğretimini yanı sıra beden eğitimi, entelektüel alışkanlıklarının kazandırılması ve bir yabancı dilin öğrenilmesi gibi daha alt eğitim basamaklarındaki süreçlerde yer alan kazanımların gerçekleştirilmesi için zaman ve emek harcıyor. Yani, eğitim ve öğretimin sahip olduğu ön koşullar eğitsel amaçlar için verimli şekilde kullanılmadığından (Lemlech 1988: 3) yol yolcuyu değiştiriyor. Hangi doğru amaç için olursa olsun, yanlış yola girince baştaki nitelik kaybolup özgün amaç değişiyor. Yolun başında tanımı yapılan amaçlara ulaşmak için hatalı olduğu bilinen yollarda vakit kaybediliyor.

Üniversiteler bir yandan toplumun beklentisine cevap verebilmek, öte yandan toplumu kamu idaresinin öngördüğü hedeflere hazırlamak ve nihayet kendini bilimsel bilgi üretimiyle evrensel bilimin bir parçası olarak geliştirmek gibi bir dizi kaygılarla adeta yabancı dilde eğitim vermeye

⁶ Yükseköğretim kurumlarında, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Türk dili, yabancı dil, 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununa göre iş güvenliği uzmanı olabilecek mezunları yetiştiren fakültelerde iş sağlığı ve güvenliği zorunlu derslerdendir. Ayrıca, zorunlu olmamak koşuluyla beden eğitimi veya güzel sanat dallarındaki derslerden birisi okutulur. Bütün bu dersler en az iki yarıyıl olarak programlanır ve uygulanır.

zorlanıyor. Üniversitelerimiz uluslararasılaşmayı bilimsel önceliklere tercih edip, yabancı dilde öğretime ağırlık verirken, mezunlarına bir ayrıcalık sağlama, toplumda saygınlık kazanma veya kazandırmaya odaklanmış görünüyor. Bunun altında da öğrenci ve öğretim elemanlarının yurtdışındaki üniversitelerle karşılıklı değişim yaparak (ERASMUS gibi) bilginin üretilmesi ve paylaşımına katkı sağlaması gibi somut gerekçeler verilebilir (Çakır 2015, 1885).

Yabancı dilde eğitim yapan üniversitelerde ya da pek çok bölümde, hazırlık sınıflarında bir yıl İngilizce eğitimi verilerek uzmanlık alanlarıyla ilgili bilimsel kitapları, yazıları okuyacakları bir alt yapı öğrencilere kazandırılmaya çalışılmaktadır (Yumru 2010, 14). Bu beklentinin bir yılda karşılanması, eğer öğrencinin liseden belli bir altyapısı yoksa imkânsıza yakındır ve bazen zorunlu, bazen de isteğe bağlı uygulamalarla kayıt yaptırılan hazırlık sınıflarından ise çoğu bu amaca ulaşamamaktadır (Çakır 2010, 1882). Buraya gelen öğrenci, yabancı dil öğrenmekten ziyade bir alt eğitim kademesindeki süreçte yaşadığı yorgunluğu atmayı, üniversitenin havasına alışmayı arzu ediyor. Hayatın gerçekleri de bu arzu ile çelişince, yoğun ders programı, sıkı disiplin yönetmeliği, öğrencilerin beklemediği bir eğitim-öğretim atmosferine dönüşüyor. Hazırlık sınıflarında her bir dil becerisinin ayrı ayrı kazandırılmasına yönelik ayrıştırılmış değil, bütünlük eğitim verilmesi ve eğitim süresince tek bir ders kitabına bağlı kalınması, bu kitabı tamamlayan diğer öğretim materyallerinin kullanıl(a)maması, öğrenciyi kurumdan tamamen uzaklaştırmakta; eğitime başlamak için önkoşul olan dil bilgisini kimi zaman üniversite dışındaki özel öğretim kurumlarında aramaya başlamaktadır. Hazırlık sınıflarında, Türkiye'nin eğitim sorunları ve gereksinimleri göz önüne alınarak, evrenselden kopmadan, Türkiye'ye özgü özgün yerel dil öğretimi modelleri üzerinde çalışılmalı; yabancılar uzman, Türkiye Pazar anlayışı terk edilmelidir (Bkz.: Çakır 2015, 1887).

Anadilini öğretmediğimiz gençlere bir yıl boyunca yabancı dil hazırlık eğitimi verilmesi konusunu akademik boyutlar bir yana, yönetsel açıdan da sorgulamak gerekiyor. Burada istihdam edilen öğretim elemanlarının üniversite içinde neredeyse en deneyimsiz kesimi oluşturduğu dikkatlerden kaçırılmamalıdır. Yavuz Bülent Bakiler'in "Muharebe meydanlarında kazandıklarımızı, yabancı dille eğitim yapan okullarda kaybetmemeliyiz" (Akt. Özdağ 2017, URL) sözünü unutmamalıyız.

Anadilini iyi kavramış bireylerin yabancı dili daha kolay öğrendiği gerçeği herkes tarafından kabul görmektedir (Pilancı 2004: 2002). Dil farkındalığı "bireyin kendi sözlü ve yazılı dil kullanımını da denetleyebileceği bir biçimde /.../ anadilin doğru ve etkin kullanımına yönelik geliştirdiği bilinçli bir dil kullanım duyarlılığıdır" (Büyükkantarcioglu 2003: 20). Türkçeyi öğrenenlerin yabancı dil öğrenme süreci kolaylaşmaktadır. Hatta çoğu defa hazırlık eğitimine bile gereksinim duyulmamaktadır.

6. Bilim Dili Türkçe

Türkiye, cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte, öncelikli hedefleri arasında ulusal egemenliğin dayanağını oluşturacak ulusal burjuvaziyi yaratma çabalarını da desteklemiştir (Bilgen 2012). Bu sınıfta yer almak isteyen ve eğitimi kolay yoldan sınıf atlama aracı olarak gören herkes, bir veya birden fazla yabancı dil öğrenmeye ve dil bilmenin getirdiği önceliklerden yararlanmaya çalışıyor (Çakır 2015, 1883). Mütevazı bütçeli aileler de çocuklarının dil öğrenmeden ziyade yabancı dil öğrenmesi için önemli özverilerde bulunuyorlar. İş dünyasında tutunabilme, akademik kariyerde yükselebilmek de yabancı dil bilgisi ile ilişkilendiriliyor. Bu çabalar da bireyi zaman içinde hayatın gerçeklerinden kopuk, popüler kültürün tutsağı, yeni bir hayat tarzına yönlendiriyor.

Yahya Kemal'in "Anamın ak sütü kadar saf ve temiz olan Türkçem" (Akyüz 2010, 732) dediği Türkçeyi başlangıcından bu yana "ses bayrağımız" olarak yaşatan, onu resmi bilim dili haline getiren, kurumsallaştıran ve onu devlet güvencesi altına alan otoritenin, bugün herkesin başını çevirdiğinde, hemen her tarafta yer alan ve bir yabancı dilde hazırlanmış tüketim panoları ile popüler kültürün bilinçaltımıza işlenmesine tepkisiz kalması dikkate şayandır⁷. Toplumsal ve sosyal hayat bu yolla medyanın katkısı ile beslene beslene baş edilemeyen bir obeze dönüşen bir yapay kültür oluşturuyor. Bu durum her geçen gün - öyle bir sarmala dönüşüyor ki bireyler yaşamak için üreten; ürettiğini tüketip, yeni baştan üretmek için tüketen bir insana dönüştürüyor. Bu dönüşüm sarmalına sıkışan bireyler, çıkışın "bir yabancı dil öğrenmekten geçtiğine" ve hatta "fırsatını bulursa bir dış ülkeye yerleşmek" gibi bir yanılsamaya düşüyor; giderek öz değerlerinden uzaklaşma başlıyorlar (Çakır 2015, 1884). Yabancı dil öğrenmeye evet, ama özel durumlar dışında yabancı dilde bilim yapmaya teşvik etmek, insanları adeta zorlamak Türkçeyi uçsuz bucaksız gül bahçelerindeki gül kokusu olarak tanımlayan Dedem Korkut, Ahmed Yesevi, Süleyman Hâkim Ata, Ali Şir Nevai, Mahdumkulu, Bahtiyar Vahapzade gibi âlimlere, mutasavvıflara eksiltili bir saygı oluyor. Onlar Türkçenin, cennet bahçelerinde bulunan en güzel hazineler kadar kıymetli olduğunu söylerken, aslında Türkçenin gücünü anlatıyorlar; hiç şüphesiz doğruyu söylüyorlardı.

İmparatorluklar kurmuş bir milletin çocukları, Viyana bozgunundan Sakarya zaferine kadar yaşadığı ezilmişlik ve sefaletin etkisinden kendini kurtaramadığı, batılı meslektaşlarına karşı bir özgüven eksikliği yaşadığı görülüyor. Dolayısı ile bilim ve teknolojinin doğurduğu ihtişam arasında eziliyor, yetersizlik duygusunun verdiği umutsuzlukla kendini bilim ve teknolojiye hâkim dilin etkisine teslim etmekte sakınca görmüyor; kendi dilinde konuşup yazamayanların, emrine girdikleri dilde, bilimsel düşüncenin özünde var olan farklı düşünebilmek ve var olanı sorgulamaktan aciz kalacaklarını göremiyorlar (Aydınlı 2004).

Eğer bilim dilinden kasıt, dünya üzerindeki mevcut bilimsel ve teknolojik bilgi birikiminin çoğunluğunun İngilizce yazılı olduğu, konferans ve toplantıların İngilizce yapıldığı ise, bu takdirde bu konuda sağlıklı bir istatistiğin mevcut olmadığını bilmemiz gerekir. İspanyolca, Fransızca, İtalyanca, Almanca, Rusça, Japonca ve Çince yazan bilim ve teknoloji dünyası bir kenara bırakılıp bu iddianın doğru olduğu kabul edilse bile, yoğun bir tercüme programı ile bu kaynakların önemli bir kısmı Türkçeye kazandırılabilir.

Bu kısır döngü içinde bilim yapmaya çalışan insanlar, özgün bilimsel bilgi üretiminin kısıtlı olması nedeniyle, yabancı kaynaklara bağımlı kalıyorlar; bilgiyi, kavramları dışarıdan alıyor; yabancı bilim adamlarını peşinen öğretici konumda kabul ediyor, bu nedenle onlardan öğrenilen bilgi ve kavramları Türkçeye aktarırken yabancı bilim adamları gibi düşünmek, yazmak zorunda kalıyorlar (Atmaca 2004). Böyle bir sürece kendini kaptıranlar, Türkçenin bilim dili olmadığı gibi mesnetsiz bir görüşün pençesine düşüyorlar. Oysa eksiklik Türkçenin değil, onu kullanamayanlarındır. Bilimde ileri gitmiş ülkelerin bilim insanları anlamayı ve öğrenmeyi kolaylaştırmak amacıyla yeni buluşları için daha çok kendi öz dillerinden, günlük halk dilinden sözcükler alarak bunlara terim niteliği kazandırıyorlar (Atmaca 2004, 177).

⁷ 1930'lardan 1980'lere kadar yürürlükte olan 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 21. maddesi, çeşitli işyerlerinin kapılarına asılacak levha ve tabelaların Türkçe olmasını şart koşuyordu. Bu yasanın uygulamadan kaldırılmış olması ve değişen şartlar durumu tersine çevirmiştir. Adı geçen yasaya yeniden işlerlik kazandırılması uygun olur.

Ergenç (2001'dan aktaran Yumru 2010, 15)) de "Hiçbir dil dizgesi, doğasından bilim dili değildir. Bir dilin bilim dili olmasının ön koşulu, o dilin konulduğu toplumda bilim üretiminin var olmasıdır. Bilim dili sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik alt yapıya bağlı olarak, toplumdaki eğitim sürecinin yönlendirmesiyle ortaya çıkan bilimsel ürünler çerçevesinde oluşur ve gelişir. Bu durum bilim üretimiyle bilim dilinin kavramları arasındaki koşutluğu da beraberinde getirir. Bilimin evrenselliği yalnızca kavram boyutundadır. Bilim üreten her toplum, bu evrensel kavramları karşılayacak terimleri kendi türetebilir."

Gökçora (2004, 1), "Türk insanı yüzyıllardır anadiline gereken önemi verememiş; toplumdaki kopuk bir yönetici ve egemen sınıf yaratmak pahasına kendisini; önce Arapça, Farsça ve İtalyanca, sonra Fransızca, Almanca ve İngilizce dilini kullanma hevesine kapılmıştır" derken aslında tam da bu soruna dikkat çekmektedir. Kaldı ki bir dilin zengin olmasının ölçütü de karıştırılıyor. Dillerin zenginliğinin başta gelen ölçüsü çeşitli duygu, düşünce ve kavramları anlatabilme gücüdür. Duygu, düşünce ve kavramları dile getirebilmek için sözcük sayısının çok olması önemli olmakla birlikte, bundan daha önemlisi dilin sözcük türetme ve soyutlama gücüdür. Türkçe, kendi kök ve ekleriyle her türlü kavramın anlatımı bakımından gücünü gösterebilmiş, geçmişinden bugüne, geniş bir sözvarlığına sahip olmuşsa; bir konuyu, bir durumu, bir davranışı değişik yollardan, farklı biçimlerde söze dönüştürebiliyorsa, bu dile "yetersiz" değil, "zengin bir dil" demek gerekir. Aksini öne sürmek, gaflet değilse de bilgi eksikliğidir.

Bu bilinç içinde Mustafa Kemal'in askerlik, geometri terimlerini (Arapça; müselles, murabba, zaviye, mesahı sathıye, zarb, nısıf, tayyare, medeniyet yerine Türkçe; üçgen, kare, açı, alan, çarpım, yarı, uçak, uyarlık) dilimizin ekler aracılığı ile sözcük türetmeye elverişli bir dil olmasından yararlanarak Türkçe yazdığını göz ardı etmemelidir. Bu aynı zamanda "Türkçe bilim dili olmaz, çünkü bilgi üretmiyoruz!" diyenlere de cevaptır. İngilizcenin uluslararası yaygın bir konuşma ve iletişim dili olması, bizim kendi dilimizden vazgeçmemiz için bir neden olamaz.

Üniversitenin, kökü bu topraklara salınmaya devam ettiği sürece, bilimin de halkın konuştuğu dilde yapılması zaman içinde kaçınılmaz olacaktır. Halkın içinde yaşayanların bir kısmı, yabancı dil bildiği için kendini ayrıcalıklı veya yabancı dil bilmediği için ihmal edilmiş hissedecektir. Bu duygular eğitim yoluyla ortadan kalkacak; eğitim farklılıkları asgariye indirecek ve bu durumu "aydın etiketli mürekkep yalamış olanlar" değil; ama çağının gerçek tanığı, toplumun vicdanı olan cumhuriyetin münevverleri kültürel anlamda çoraklaştırılmaya çalışılan bilimsel çalışma ahlakını yine bu topraklarda yeşertecektir⁸. Bugün'ün dün'ün uzantısı, yarın'ın da kaynağı olduğu gerçeğinden hareketle, çağının tanığı olan münevverler de bugün'ün günün birinde tarih olacağını ve bugüne değin devranın böyle döndüğünü kayda geçirecektir.

7. Yabancı Dilde Yayın Zorunluluğu

Albert Camus'nün vakitsiz ölümünün ardından bir yazar arkadaşı şöyle demişti : "O, çağının vicdanı olup çıkmıştı..." Türkiye'de üniversite eğitimi tabana yayılmaya başlandı; nitelikli öğretmen sayısına olan ihtiyaç da her geçen gün artıyor. Herkesin kendinden bir şey aradığı, dertlere deva olacak bir

⁸ Kavramın içi boşaltıldığı için bilinçli olarak aydın demiyorum. Çünkü günümüzdeki aydın görüntüsü ile olması gereken aydın tanımı örtüşmüyor. Bugünün aydını sorumluluk almaktan, halk ile hemhal olmaktan uzak, ne söylediği anlaşılmayan, bireysel menfaatler peşinde koşan düzmece bir hayal mahsulü. Oysa "gerçek aydının kafası çok aydınlık olduğu için söylediği de çok nettir. Hiçbir bulanıklık yoktur ve halk kesimiyle de çok iyi ilişki kurar" (Avcı 2012).

üniversiteye ihtiyaç duyduğu bir dönemde, kimi üniversiteler çözümün değil, adeta sorunun bir parçası olma, Anadolu'ya yabancılaşma sürecinde ilerliyor. Germiyân Beylerinden Süleymân Şâh ve oğlu II. Yâkub Bey zamanlarında; bilim insanları ve sanatkârlar korunmakta, Türkçe eserler yazılmakta, Türkçe'ye çeviriler yapılmakta, Şeyhoğlu Sadruddin Mustafa, Kenzü'l-Küberâ"sında;

İlim Türk'dür, dil'üm Türk'dür didüm

Eğerçi Tat dilüm Türk'dür didüm

derken mensubu olduğu milletin Türk ve dilinin de Türkçe olduğunu söylemektedir (Aktaran Güzel 2010, XLIX). Örnekleri çoğaltmak mümkün, ancak maksat hâsıl olduğundan devam edilmeyecektir.

Bugünkü koşullar ve eğitimimiz, birbirine neredeyse tamamen zıt görüşlere sahip aydın, yönetici, politikacı, bilim insanı üretmektedir (Yumru 2010, 12). Bilim insanları kendi alanı ile ilgili bilimsel konulara zaman ayırmak yerine, yabancı dil öğrenmekle meşgul olmaktadır (Atmaca 2004, 178). Bilimsel tezler, makaleler, araştırmalar yabancı dilde yazılınca bu bilgilere gereksinim duyan okur kendi ülkesinde yapılmış çalışmayı Türkçeye çevirtmek zorunda kalmaktadır (Yumru 2010, 17). Bunun yanı sıra sosyo ekonomik olarak daha üst gelir grubundan gelen ve geçmiş eğitim basamaklarında yabancı dil öğrenmiş olanlar, akademik kariyer basamaklarını daha az sorunla çıkmaktadır. Bu durumun doğal yansıması olarak, yabancı dili çok iyi bilen, ama eğitimi, tarihi, coğrafyayı bilmeyen, milli bilinci zayıf olmasına karşın kendine "aydın" etiketi yapıştıran akademisyenlerin sayıca arttığı gözlenmektedir. Bunlardan bir kısmı Türk Yükseköğretim mevzuatında öngörülen öncelikli amaçları yok sayan bildirimleri hazırlayıp, "bilimsel kaygılarla" yayımlayabilmektedirler. Bunlar yine akademik camiada, "Bir veya birden fazla yabancı dili çok iyi biliyor, ama ne kaynak kültürden ne de hedef kültürden haberdarlar" şeklinde eleştirilebiliyorlar. Türkçeye yeterince hâkim olamayan bilim insanları, bilimsel terimleri üretmek bir yana, onları kendi kaynak dillerinde anlamlandırmakta güçlük çekiyorlar. Yapısal dilbilimcilere göre, tek bir öge anlamlı değildir; anlamın olabilmesi, yerleşmesi için ögeler arasındaki bağıntı koşulunun sağlanması (Greimas 1966, 20'den aktaran Eziler Kıran 2014, 725), yani kültür bilgisinin de olması gerekir. Kültürü, bu kültüre ait alt kültürleri bilmeyen de gerçek anlamda aydın olamıyor.

Eğitim sistemimiz içinde gençlere "nasıl düşünmesi gerektiği" değil de "neleri düşünmesi gerektiği" ezberletilince ve ezberlediklerini söyleyip söyleyemediğini de çoktan seçmeli bir sınavla ölçmeye çalışıyoruz. Hal böyle olunca, gençlere ne anadilini ne de bir yabancı dili hakkı ile öğretebiliyoruz. Akademisyenlerimize, bilim insanlarımıza akademik yükseltmelerde kendi ana dili dışında ve dünyada tanınmış dergilerde, yabancı dilde makale yayımlarsa daha yüksek puan vererek ödüllendiriyoruz⁹; sene sonunda yapılan yayın sayısına göre maddi teşvikler veriyoruz. Hiçbir kurum, kurum çalışanlarının kalitesinden daha fazla bir ürün veremez (Kavcar, 2008) gerçeğini göz ardı ediyor; Türkiye'de ulusal bir bilimsel etkinliğin kalmadığı, bilimsel etkinlik adı altında giderek ticarileşen bir sektörün ortaya çıktığını görmezden geliyoruz.

⁹ Aynı şekilde uluslararası indekste (Science Citation Index (SCI), Art and Humanities Citation Index (AHCI), ve Social Sciences Citation Index (SSCI)) yer alan bir dergide İngilizce yayımlanan bir makale, Türkçe bir dergide yayımlandığında daha düşük bir puan almakta, mağduriyetlere neden olmaktadır (Berber 2017). Oysa Leopoldina (Alman), Académie des sciences (Fransız) ve Royal Society (Büyük Britanya) aldıkları ortak kararlar bir eserin değerlendirilmesinde "impact factor" ve Hirsch-Index gibi bibliometrik verileri dikkate almayacaklarını; nicelikten ziyade niteliğe önem vereceklerini açıkladılar (Leopoldina'dan aktaran: Die Zeit, 14.12.2017). YÖK gibi bir kurumun başında bu kararları alan bilim insanları bilimle uğraşan kişileri yabancı dilde yayın yapmaya zorlamakta her geçen yıl akademik yükseltme koşullarını bu dergilerdeki yayınlara göre düzenlemektedir. Kendi dilini diğer dillerden üstün tutmayan bir anlayışın kendi kültürüne ve ülke çıkarlarına hizmet etmeyeceği açıktır (Yumru 2010, 16).

Kendi kültüründen, dilinden yana karar almaları gerekirken başka bir dilden yana kararlara imza atan yetkililerle Türkçenin bilim dili olarak gelişmesi biraz daha zaman alacaktır. Keleş (2001) benzer görüşünü "Türkçeleştirme sorumluluğu herkesten önce bilimciye düşer. Bu yapılmaksızın özgün düşünce üretimini artırmaya olanak bulunamaz." biçiminde açıklar (Çakır 2009b).

8. Öneriler

Yabancı dil öğrenmek ve bir yabancı dilde iletişim kurmak kaçınılmaz bir gereksinimdir. Bununla birlikte, öğrenilen yabancı dili evrensel paydaşların verdiği sınırlı, güncelliğini yitirmiş kimi bilgileri tercüme yoluyla ülkeye ithal etmek, bu yolla kişisel kazanımlar elde etmek için kullanmak yerine, evrensel değerlere ulaşmak üzere yerel kaynaklarla üretilen bilgiyi insanlığın yararına kullanmak için öğrenmek daha gerçekçi bir amaç olmalıdır (Çakır 2015, 1894).

Yabancı dilde öğretim uygulamalarının ve yayınların Türkçe ile yapılması için hedef kitlelere yönelik duyarlılaştırma, bilinçlendirme çalışmalarının yanı sıra üniversite personeli için öngörülen yabancı dilde yayın yapma şartları gözden geçirilmelidir. Daha açık bir ifade ile üniversitelerimizde akademik yükseltme süreçlerinde istenen yayınların yabancı dilde olanlarının daha değerli olduğu izleniminin ortadan kaldırılması için gerekli yasal mevzuat değişikliğine gidilmelidir.

Türkiye’de yabancı dil öğretmiyoruz; yabancı dilde öğretilim anlayışı terk edilmeli; yasa ile kurulmuş özel kurumlar dışında eğitim dili Türkçe olmalıdır. Bu bağlamda Türkçeyi bilim ve meslek dili olarak yetersiz gören anlayışa karşı Türkçenin bilim dili olarak gelişmesini destekleyecek düzenlemeler yapılmalıdır.

Uluslararası bilimsel dizinlerce taranan, bilimsel ve kültürel değer taşıyan hakemli Türkçe dergilerin, özgün ve çeviri kitapların sayılarının artırılması Türkçenin bilim dili olarak öne çıkmasına yardımcı olacaktır. TÜBA’nın Türkçe ders kitapları konusundaki teşviki genişletilerek sürdürülmelidir. TÜBİTAK’a yapılan yerel proje başvurularında İngilizce zorunluluğunun gözden geçirilmesine yarar vardır.

TDK’nun hazırladığı alan sözlükleri güncellenmeli, geniş kitlelere ulaştırılması için gerekli altyapının oluşturulması gerekmektedir. Milli Kütüphane’nin güçlendirilmesi, bu kurumun bibliyografya ve katalog çalışmalarının uluslararası veri tabanları düzeyine çekilmesi ve gerek yurt içinde gerekse yurt dışında tanıtılması için gerekli destek verilmeli ve özen gösterilmelidir.

Eğitim fakültelerinde çalışan ve öğretmen adaylarını eğitecek, evrensel bilgi ve kültürle donanmış; çalıştığı alan bilgisi yanında, o bilginin nasıl öğretilmesi gerektiğini de bilen, bu bilgiyi yaşama geçiren yetişmiş eleman açığı giderilememektedir. Buralardan mezun olup sisteme entegre edilen yeni mezunlar da eski alışkanlıklarını değiştirmemekte ısrar eden öğretmenlerin yönlendirmesi ve etkisi ile yeni bilgileri hayata geçirmek yerine, kendileri sisteme uymayı benimsemektedir.

Eğitim, Gökçora (2006, 2) tarafından da belirtildiği üzere, "kişinin yaratıcılığına, sorun çözebilme becerisine, özgür düşünebilmesine, eleştirebilmesine, kendine özgüven duyabilmesine, soru sorma birikimine, cesaret sahibi olmasına, etik ve estetik bir ruh oluşturmaya yardımcı olmalıdır. Ancak, alınan eğitim ölçüsünde birey başta kendisine sonra ailesine, ulusuna ve dünyadaki diğer insanlara yarar sağlayabilir". Bu yabancı dil öğretiminde de anadili öğretiminde de değişmez.

Türkiye tam bağımsız bir ülke olarak görülüyorsa, bu ülkede bilim insanının tanımı, bilimsel bilginin üretimi ve yayımı bir yabancı dil ile doğrudan ve önkoşula bağlı olarak ilişkilendirilmemelidir. Bu topraklarda yaşayan sorumluluk sahibi her bilim insanı ürettiği bilimsel bilgiyi önce ülkesi ve milletinin refahı için kullanacak, onun yayılması için yazdığı *her cümleyi değil, her kelimeyi değil, her harfi düşünerek kullanan dikkatli ve özenli bir araştırmacı olmanın yanı sıra, iyi bir vatandaş, vatanını çok seven bir yurttaş, Anadolu topraklarına ve Türk bayrağı ile Türk örf ve töresine hayran gerçek bir vatansever olacaktır.*

Bu duruma düşmemek için vaz geçmeden çalışmak, sorgulayıcı aklın, bilginin, araştırmacının bağımsız egemenliğini savunmak durumundayız. Yaşadığı zaman dilimi içinde geçmişin eksiklerini telafi etmeye çalışan; bilimsel bilgiyi üretmekten ziyade, tercüme yoluyla aktarmaya gayret eden toplumlar; kendi geleceğini planlamaya fırsat bulamayacakları için her daim «gelişmekte olan» etiketini «gelişmiş» çevirmek için zamana ihtiyaç duyacaktır.

Dün öpüştüğümüzle bugün çatıştığımız bu topraklarda gök kubbenin rengi dün maviydi, bugün de mavi. Kim bilir yaşadığımız bu çorak iklimde yarın ne fidanlar yeşerip çıkacak; bugünkü çalılardan, dikenlerden ne tomurcuklar sürgün verip hangi çiçekler kim bilir hangi renklerde açacak?

Not

Bu çalışma 21 Ağustos 2017 tarihinde TDK, TÜBA ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nin işbirliği ile Karaman'da Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nin ev sahipliğinde düzenlenen **Bilim ve Eğitim-Öğretim Dili Türkçe** konulu konferans ve panel etkinliğinde sözlü olarak sunulmuş olup, bilahare makaleye dönüştürülmüştür. Konuşmacılar **Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA)** tarafından konaklama giderleri ödenmek suretiyle desteklenmiştir.

KAYNAKLAR

Aksan, Doğan (1998). *Anlambilim, Anlambilimin Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*. Ankara: Engin Yayınevi.

Akyüz, Kenan (2010). *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi*, 11. Baskı, İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Atmaca, Nidai Sulhi (2004). *Bilim Dili ve Türkçe. Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık*. URL: <http://uvt.ulakbim.gov.tr/tip/sempozyum2/natmaca1.pdf> (18.08.2017).

Avcı, Ümran (2012). Gerçek Aydın Halkla Çok İyi Anlaşır. *Habertürk-Kültür Sanat*. (01 Ekim 2012 Pazartesi). URL: <http://www.haberturk.com/kultur-sanat/haber/781281-gercek-aydin-halkla-cok-iyi-anlasir> (14.08.2017).

Aydınlı, Atilla (2004). *Bilim Teknoloji ve Türkçe. Ç.Ü. Türkoloji-Makale Bilgi Sistemi*. URL: <http://turkoloji.cu.edu.tr/GENEL/18.php> (18.08.2017).

Berber, Oktay (2017). Kalemli Bırakıp Cübbeleri Asalım Mı? Nisan 2018 Doçentlik Başvuru Koşullarının Düşündürdükleri. *Kırmızılar*. <http://www.kirmizilar.com/tr/index.php/guncel-yazilar/2905-kalemli-birakip-cubbeleri-asalim-mi> (17.12.2017).

British Council (Yay.). (2015). *Türkiye’de Yükseköğretim Kurumlarındaki İngilizce Eğitimi*. Ankara: TEPAV. URL: https://www.britishcouncil.org.tr/sites/default/files/20160211_english_he_baseline_study_final_tr.pdf (19.08.2017). ISBN 978-0-86355-787-3.

Büyükkantarcıoğlu, Nalan (2003). Dil farkındalığı ve işlevsel dil kullanımı bağlamında anadilimiz: gözlemler, öneriler. *Cumhuriyetimizin 80. Yılında Türkçemiz*. Ankara: Ankara Ticaret Odası ve Anadolu Çağdaş Eğitim Vakfı. ss. 19-26.

Cemal, Ahmet (2016). Tarihten neden korkulmalı? *İleri Haber*. URL: <http://ilerihaber.org/icerik/ahmet-cemal-yazdi-tarihten-neden-korkulmali-57379.html> (14.08.2017).

Çakır, Mustafa (2015). Yabancı Dilde Eğitim İçin Hazırlık Sınıfı Uygulamaları (Current State Of Foreign Language Prep-Class Practices) *IJLET: International Journal of Languages’ Education and Teaching*. Special Volume – UDES 2015, ss.1882-1897 (ISSN 2198-4999). Doi Nr.: <http://dx.doi.org/10.18298/ijlet.183>

Çakır, Mustafa (2009a). Öğretmen Yetiştirme Sürecine Eleştirel Bir Bakış. Feruzan Gündoğar, Güler Mungan, Cemal Yıldız (Yay.): *Semahat Yüksel Armağan Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi, ss.47-64. (ISBN 978-605-5885-91-5)

Çakır, Mustafa (2009b). Yabancı Dil Yetisi Üzerine. Yüksel Kocadoru (Ed.). *Günümüz Alman Dili Eğitimi ve Edebiyatında Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Detay Yayıncılık, ss.33-39. (ISBN 978-9944-223-97-3).

Çakır, Mustafa (1994): Dil Kirlenmesi: Türkçede Yabancı Sözcüklerin Kullanımı. *Cogito: Üç Aylık Düşünce Dergisi: Kirlenen Çağ*. Sayı: 2, Güz 1994, ss. 93 - 98.

Dölek, Onur (2015). Bilim Dili Olarak Türkçe. *International Journal of Languages’ Education and Teaching* UDES 2015, ss. 2162-2171.

URL: http://www.ijlet.com/Makaleler/2008551160_Onur%20DÖLEK.pdf (15.08.2017).

Demirsoy, Ali (2015). Türk Kimliğinin ve Birliğinin Korunması Ancak Dilinin Korunması ile Mümkündür. URL: <http://www.yenimuhalefet.com/turk-kimliginin-ve-birliginin-korunmasi-ancak-dilinin-korunmasi-ile-mumkundur.html> (18.09.2017).

Die Zeit (14.12.2017). Tschüss, Inpact-Faktor. *Die Zeit ChancenBrief: Hochschule, Wissenschaft, Scientific Community*, Bkz. Leopoldina: <http://www.leopoldina.org/de/publikationen/detailansicht/publication/good-practice-in-the-evaluation-of-researchers-and-research-programmes-2017/> (17.12.2017).

“Ergenç, İclal (2001) Bilim dili ve anadili, Bilim ve Ütopya 2:12-13” Yumru 2010, 15’deki alıntı.

Eziler Kıran, Ayşe (2014). Dilbilim, Anlambilim ve Edimbilim. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/6 Spring 2014* (ss. 719-729) s. 725’den Greimas, Algirdas-Julien (1966). *La sémantique structurale*. Paris: Larousse Yayınevi.

Ferron, Isabelle (2009). *Sprache ist Rede*. Würzburg: Königshausen und Neumann GmbH.

Füzün, Mehmet (2010). III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu (16-18 Aralık 2010 İzmir) Protokol Konuşması. İlyas Yazar (Ed.). (2011). *III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildirileri*. İzmir: Kanyılmaz Matbaası.

Gökçora, İsmail Haluk (2006). Çağdaş Olmak. *Üniversite ve Toplum: Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*. Haziran 2006. URL: <http://www.universite-toplum.org/text.php3?id=269> (16.08.2017).

Gökçora, İsmail Haluk (2004). Bilim Dili Olarak Türkçe. *Üniversite ve Toplum: Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*. Haziran 2004, ss. 1-6. URL: <http://www.universite-toplum.org/text.php3?id=188> (15.08.2017).

Güzel, Abdurrahman (2010). Türkçenin Dünya Dili Oluşunda Türk Devlet Adamları – Şair – Mutasavvıf ve Yabancı Bilim Adamlarının Düşünceleri Üzerine. İlyas Yazar (Ed.). (2011). *III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu (16-18 Aralık 2010 İzmir) Bildirileri*. İzmir: Kanyılmaz Matbaası. URL: <http://web.deu.edu.tr/ilyas/ftp/bildirikitabi.pdf> (18.08.2017).

Işık, Sedat (2004). Bilim Dili Türkçe. *Tansal ve Girişimsel Radyoloji*. S. 10, ss. 93-95.

Kavcar, Cahit (2008) "Türkçenin güncel sorunları" *Çağdaş Türk Dili Dergisi* , Sayı 244, s.152 URL: https://www.turkedebiyati.org/turk_dili/turkcecinin_guncel_sorunlari.html (15.08.2017).

Keleş, Ruşen (2001) "Dil, bilim ve kentbilim " *Bilim ve Ütopya*, Sayı 2, ss. 26-28.

Korkmaz, Zeynep. (2001). Bilim Dili Ve Türkçe, *Atatürk Kültür Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu Bülteni*, Cilt: 14, S. 42- 43, s. 96 – 103.

Lemlech, J. K. (1988). *Classroom Management: Methods and techniques for elementary and secondary teachers*, 2nd ed. New York: Longman.

Tongul, Neriman (2004). Türk Harf İnkılabı. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi* S 33-34, Mayıs-Kasım 2004, s. 103-13

Ölmez, Zuhâl (2011). Karahanlı Dönemi Türk Edebiyatı. *VIII-XIII. Yüzyıllar Türk Edebiyatı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayın No: 2367.

Özdağ, Selçuk (2017). Türkçe bizim vatanımız ve kimliğimiz. Diriliş Postası: Günlük Siyasi Gazete. 15 Eylül 2017 Cuma. URL: <http://dirilispostasi.com/a-6838-turkce-bizim-vatanimiz-ve-kimligimiz.html> (15.09.2017).

Pılandı, Hülya (2004). Anadilinin Bireysel ve Toplumsal İşlevleri: Toplumsal, İşlevlerin Soruna Dönüşmesi. *Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi*. 2004/2-1, ss. 201-211. URL: http://kybele.anadolu.edu.tr/makaleler/ed2004_2_1/249497.pdf (son erişim: 17.05.2015).

Vargelen, Hatice (2012). Bilim Dili Olarak Türkçe. *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*. Yıl:2, Sayı:2, ss. 88-94.

Yumru, Dilek (2010). Terim Üret(me)me Sorunu. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt:03, No:39 ss. 10-19.